

11- Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde öğrenen ihtiyaçlarının belirlenmesine ilişkin yapılan çalışmalar üzerine bir değerlendirme

Eda KİBAR¹

APA: Kibar, E. (2021). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde öğrenen ihtiyaçlarının belirlenmesine ilişkin yapılan çalışmalar üzerine bir değerlendirme. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (Ö10), 180-191. DOI: 10.29000/rumelide.1009059.

Öz

Türkçe, yurt içinde ve yurt dışında yabancı dil olarak öğretilmektedir. Öğrenenlerin eğitim ortamlarına etkin olarak katılımlarının sağlanması için öğrenen ihtiyaçlarının belirlenmesi oldukça önemlidir. Yabancı dil öğrenme bağlamında ihtiyaçların belirlenmesi, öğrenenlerin tercihleri ve ihtiyaçları hakkında sistematik olarak bilgi toplama, bilgileri yorumlama ve sonrasında bu ihtiyaçları karşılamaya yönelik karar verme sürecidir. İhtiyaç analizi, derslerin düzenlenmesinde ilk adımdır. Bu araştırmanın temel amacı da Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde öğrenen ihtiyaçlarının belirlenmesine ilişkin alan yazındaki çalışmaların incelenip bir araya toplanması; bu ihtiyaçların ülkelere göre hangi alt boyutlarda yoğunlaştığının tespit edilmesidir. Alan yazında Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde öğrenen ihtiyaçlarının analizi konusunun ele alındığı 2012- 2019 yılları arasında hazırlanmış 9 makale ve 4 yüksek lisans tezi araştırma kapsamına dahil edilmiştir. Tarama yapılırken GOOGLE SCHOLAR veri tabanı kullanılmıştır. Araştırmaya dahil edilen 13 çalışmanın incelenmesi için nitel araştırma desenlerinden doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Çalışmalarda toplanan veriler içerik analizi yöntemi kullanılarak incelenmiştir. Araştırma alan yazında bu konuda yapılmış 13 çalışmadan elde edilen veriler ile sınırlandırılmıştır. Elde edilen veriler değerlendirildiğinde 10 ülke (Bosna-Hersek, Kosova, İran, Polonya, Gürcistan, Türkiye, Mısır, Afganistan, Hindistan, Cibuti) üzerine ihtiyaç analizi araştırması yapıldığı görülmüştür. Araştırma yapılan ülkelerde Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin dil ihtiyaçlarının ülkelere göre farklı alt boyutlarda yoğunlaştığı tespit edilmiştir. Yapılan çalışmaların yayın yılına bakıldığında 2012 – 2019 yılları arasında yapıldıkları görülmüştür.

Anahtar kelimeler: Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, dil ihtiyaç analizi, dil öğretimi

An evaluation on the studies on determining the needs of learners in teaching Turkish as a foreign language

Abstract

Turkish is taught as a foreign language in Turkey and abroad. It is quite important to identify learner needs in order to enable learners to participate effectively in educational environment. Identifying needs in the context of foreign language learning is the process of systematically collecting information about learners' preferences and needs, interpreting the information, and then making decisions to meet these needs. Needs analysis is the first step in organizing lessons. The main purpose of this research is to examine and gather the studies in the literature on the determination of learner needs in teaching Turkish as a foreign language; It is to determine in which sub-dimensions these needs are concentrated according to the countries. In the literature, 9 articles and 4 master's theses,

¹ YL, İstanbul Aydın Üniversitesi, Türkçe Eğitimi ABD (İstanbul, Türkiye), edakibar@stu.aydin.edu.tr, ORCID ID: 0000-0001-5384-730X [Araştırma makalesi, Makale kayıt tarihi: 25.09.2021-kabul tarihi: 20.10.2021; DOI: 10.29000/rumelide.1009059]

which were prepared between 2012 and 2019, on the analysis of learner needs in teaching Turkish as a foreign language, are included in the scope of the research. GOOGLE SCHOLAR database is used while scanning. The method of document examination from qualitative research patterns is used to examine the 13 studies included in the study. The data collected in the studies are analyzed by using the content analysis method. The research is limited to the data obtained from 13 studies on this subject in the literature. When the obtained data are evaluated, it is seen that a needs analysis research are conducted on 10 countries (Bosnia-Herzegovina, Kosovo, Iran, Poland, Georgia, Turkey, Egypt, Afghanistan, India, Djibouti). It has been determined that the language needs of those who learn Turkish as a foreign language in the researched countries are concentrated in different sub-dimensions according to the countries. Considering the publication year of the studies, it is seen that they were carried out between 2012 and 2019.

Keywords: Teaching Turkish as a foreign language, language needs analysis, language teaching

1.Giriş

Günümüzde toplumlar arası kültürel, siyasi ve ekonomik ilişkilerin zamanla gelişmesi sonucunda yabancı dil öğrenme ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Toplumlar arası iletişimin temelini oluşturan yabancı dil öğrenme ihtiyacı, geçmişten günümüze giderek artmaktadır (Boylu, 2020, s.87). Demir (2010), toplumların tarih boyunca yabancı dil öğretimi yaptıklarını ifade etmiştir. İnsanlar kültür, bilim, ekonomi, sanat, eğitim gibi pek çok çeşitli sebepten dolayı yabancı dil öğrenmeye ihtiyaç duymuştur (Akt: Tok ve Yığın, 2013, s.133).

Arapçadan Türkçeye geçen “ihtiyaç” kelimesi, Türk Dil Kurumu tarafından “güçlü istek, yoksunluk, gereksinim, gereksinilen şey” olarak tanımlanmaktadır. İhtiyaçlar, bireyler için itici bir güç rolünü üstlendiği ve onlara gereksinimlerini karşılamaları adına sunulan her türlü olanak, motivasyon aracı olabildiği (Güven vd., 2005) için dil öğretiminde önemli bir yere sahiptir. Bunun için dil öğretimi planlanırken ihtiyaç analizi çalışmalarından yararlanılmaktadır (İpek ve Çelik, 2019).

İhtiyaç analizi kavramının ilk olarak Michael West tarafından 1920’li yıllarda öğrencilerin niçin ve nasıl İngilizce öğrenmeleri gerektiğini açıklamak için Hindistan’da kullanıldığı ama 1970’lere kadar çok ilgi görmediği ifade edilir. Avrupa Konseyi’nin dil öğretimi alanında yaptığı çalışmalar sonucunda bu kavram 1970’li yıllarda popülerlik kazanmıştır. West’e (1997) göre ilk zamanlarda ihtiyaç analizinin amacı hangi becerilerin ve hangi görevlerin daha önemli olduğunu tespit etmektir. İkinci aşamada öğrencilerin mevcut dil yeterliliği ile hedef dil arasındaki mesafeyi ölçen “eksiklik analizini” kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Son aşamada ise ihtiyaç analizi öğrencilerin mevcut dil eksiklikleri, istekleri, beklentileri, öğrenme tercihleri ve stratejileri gibi kavramları içerisine alarak daha da genişlemiştir (Demir, 2017)

Graves’e göre (2000) yabancı dil öğrenme bağlamında, ihtiyaç analizi, öğrenenleri tercihleri ve ihtiyaçları hakkında sistematik olarak bilgi toplama, bilgileri yorumlama ve sonrasında bu ihtiyaçları karşılamaya yönelik karar verme sürecidir. İhtiyaç analizi, derslerin düzenlenmesinde ilk adımdır. İhtiyaç analizinin amacı, derslerin nasıl düzenlenmesi gerektiği hakkında bilgi vermektir (Johns, 1991) (Akt. Çalışkan ve Çangal, 2013:311).

İhtiyaç analizi, Taba-Tylar’ın program geliştirme modelinde birinci basamağı oluşturmaktadır. Etkin bir öğretim programı için öğrenen ihtiyaçlarının saptanması büyük bir öneme sahiptir. İhtiyaç analizi

öğretimin hedeflenen noktaya ulaşip ulaşmadığını tespit etmek için de önemlidir. İhtiyaçlar belirlenirken toplumun, bireyin ve konu alanının ihtiyaçları da göz önüne alınmalıdır (Demirel, 2011, s.74-75). Bunu için ihtiyaç analizi yaparken öğrenci görüşlerinin yanında veli ve öğretmen görüşleri de bu sürece ışık tutabilmektedir.

Dil öğretiminin tam anlamıyla gerçekleşebilmesi için öğrencilerin dil öğrenme ihtiyaçlarının karşılanması gerekmektedir. Öğrenenlerin dil öğrenme ihtiyaçları dikkate alınmadan gerçekleştirilen bir dil öğretiminde, öğrenenleri farkında olmadan o dille çatışmaya götürebiliriz. Bu sebeple dil öğretiminde öğrenen ihtiyaçları göz önünde bulundurulmalıdır. “Kime ve Nasıl? öğretilen sorularına verilecek cevaplar bize dil öğretiminde öğrenenlerin ihtiyaçlarını verecektir (İşcan vd., 2013, s.1187).

1.1.Araştırmanın amacı

Bu araştırmanın temel amacı Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde öğrenen ihtiyaçlarının belirlenmesine ilişkin alan yazındaki çalışmaların bir araya toplanıp değerlendirilmesidir. Bu amaç doğrultusunda araştırmanın temel problemi şudur:

“Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde öğrenen ihtiyaçlarının tespitine ilişkin yapılan çalışmalarda öğrenenlerin dil öğrenme ihtiyaçları hangi alt boyutlarda yoğunlaşmaktadır?”

Araştırmada, bu temel problem cümlesinin cevabını bulabilmek için aşağıdaki alt sorulara yanıt aranmıştır:

Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinde öğrenen ihtiyaçları tespiti çalışmalarının;

1. Araştırma türlerine göre dağılımı nasıldır?
2. Yıllara göre dağılımı nasıldır?
3. Hedef ülkelere göre ihtiyaç dağılımı nasıldır?
4. Yöntem (örneklem büyüklüğü, veri toplama araçları, veri analiz) bölümlerinin tasarımı nasıldır?

1.2.Araştırmanın önemi

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde, öğrenen ihtiyaçlarını belirlenmesi, öğrencilerin eğitim ortamına etkin katılımlarını sağlamak açısından önemlidir. Öğretimde başarıyı arttıracak önemli etken ise öğrenenlerin ihtiyaç analizinin yapılması ve ortaya çıkan sonuçlardan hareketle ihtiyaçları göz önünde bulundurarak öğretim programlarının düzenlenmesidir. Etkin bir öğretim programı oluşturmanın ilk basamağını ihtiyaç analizi oluşturmaktadır (İşcan vd., 2013, s.1185).

Ülkelere göre yabancı dil olarak Türkçe öğrencilerinin dil öğrenme amaçları farklılaşmaktadır. Bundan dolayı bu araştırma, Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi konusunda alan yazına katkı sağlaması ve Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde öğrenen ihtiyaçlarının belirlenmesine ilişkin yapılan çalışmaların tek bir çalışma altında değerlendirilmesi bakımından önemlidir. Bu bağlamda araştırmanın Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde karşılaşılabilecek sorunları en aza indirgenmesine yardımcı olacağı düşünülmektedir.

2.Yöntem

2.1.Araştırmanın modeli

Araştırmada Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde öğrenen ihtiyaçlarının belirlenmesine yönelik yapılan alan yazındaki çalışmaları incelenmek amaçlandığından nitel araştırma desenlerinden doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Doküman incelemesi; araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır. Doküman analizi, araştırma verilerinin birincil kaynağı olarak çeşitli dokümanların toplanması, gözden geçirilmesi, sorgulanması ve analizi olarak tanımlanabilen bilimsel bir araştırma yöntemidir (Sak vd., 2021, s.230). Bu yöntem, alan yazında çoğunlukla diğer araştırma yöntemlerinin tamamlayıcısı olarak hizmet ederken, tek başına bir yöntem olarak da kullanılmaktadır. Bu yöntemde var olan kayıt ve belgeler incelenerek veriler elde edilir.

2.2.Verilerin toplanması

Araştırmada veri toplama aracı olarak alan yazında Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde öğrenen ihtiyaçlarının analizi konusunun ele alındığı 2012- 2019 yılları arasında hazırlanmış toplam 9 makale ve 4 yüksek lisans tezi araştırmaya dahil edilmiştir. Tarama yapılırken GOOGLE SCHOLAR ve Ulusal Tez Merkezinin veri tabanı kullanılmıştır.

2.3.Verilerin analizi

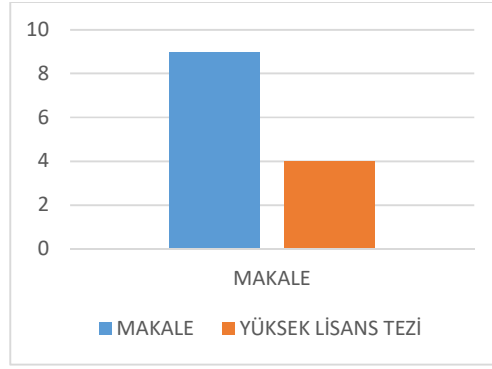
Araştırmada verileri analiz etmek için betimsel analiz kullanılmıştır. Yıldırım ve Şimşek'e (2016) göre betimsel analizin temel amacı elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir şekilde okuyucuya sunmaktır. Bu amaç doğrultusunda elde edilen veriler sistematik ve açık bir şekilde betimlenir. Sonrasında bu betimlemeler açıklanarak yorumlanır ve bazı sonuçlara ulaşılır.

3.Bulgular

Bu bölümde Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde öğrenen ihtiyaçlarının belirlenmesine ilişkin yapılan 13 araştırma; türü, yayın yılı, dil ihtiyaçlarının ülkelere göre hangi alt boyutlarda yoğunlaştığı, örneklem büyüklüğü, veri toplama araçları, bulguları ve veri analiz teknikleri açısından incelenmiştir.

3.1. Çalışmaların “Araştırma türlerine göre dağılımı nasıldır?” sorusuna ilişkin bulgular

Aşağıda Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinde öğrenen ihtiyaçları tespiti çalışmalarının araştırma türlerine göre dağılımlarına ait bilgiler verilmiştir.

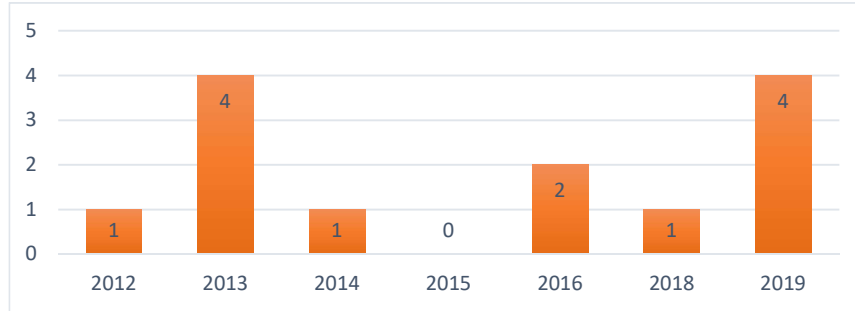

Grafik 1: Çalışmaların türlere göre dağılımı

Yukarıdaki grafikte görüldüğü gibi araştırmaya dahil edilen 13 çalışmanın 9'u makale, 4'ü yüksek lisans tezinden oluşmaktadır. Bu oranlara bakıldığında Türkçe'nin yabancı dil olarak öğretilmesinde öğrenenlerin dil ihtiyaçlarının belirlenmesine ilişkin yapılan çalışmaların çoğunluğunun makale olarak yazıldığını söyleyebiliriz.

3.2. Çalışmaların “Yıllara göre dağılımı nasıldır?” sorusuna ilişkin bulgular

Aşağıda Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinde öğrenen ihtiyaçları tespiti çalışmalarının yıllara göre dağılımına ilişkin bilgiler verilmiştir.

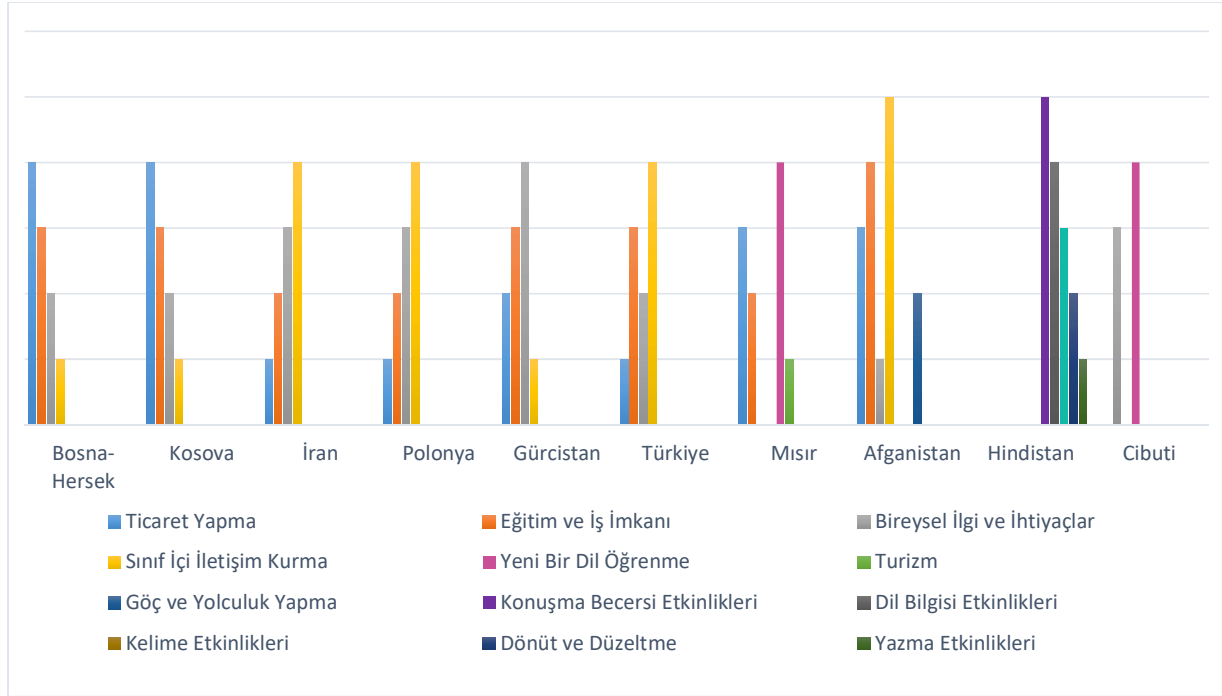

Grafik 2: Araştırmaların yıllara göre dağılımı

Grafik 2'ye göre Türkçe'nin yabancı dil olarak öğretilmesinde öğrenenlerin dil ihtiyaçlarının belirlenmesine ilişkin yapılan çalışmaların 2012-2019 yılları arasında yapıldığını görmekteyiz. Bu konuya ilişkin en fazla çalışma ise 2013 ve 2019 yıllarında yapılmıştır.

3.3. Çalışmaların “Hedef ülkelere göre ihtiyaç dağılımı nasıldır?” sorusuna ilişkin bulgular

Aşağıda Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinde öğrenen ihtiyaçları tespiti çalışmalarının hedef ülkelere göre dağılımına ilişkin bilgiler verilmiştir.

Grafik 3: Hedef ülkelerde tespit edilen ihtiyaçlar dağılımı

Yukarıdaki grafiğe bakıldığında 10 ülke (Bosna-Hersek, Kosova, İran, Polonya, Gürcistan, Türkiye, Mısır, Afganistan, Hindistan, Cibuti) üzerine ihtiyaç analizi yapıldığı görülmektedir. Bosna-Hersek ve Kosova’da Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin dil ihtiyaçlarının aynı sıralamayı takip ettiğini görmekteyiz. Bu iki ülkede de dil ihtiyaçlarının başında “Ticaret Yapma” etmeninin ön plana çıktığını söyleyebiliriz. Bu durumun tam tersi olarak İran, Türkiye ve Polonya’ya bakıldığında “Ticaret Yapma” etmeni Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin dil ihtiyaçlarında sonuncu sırada yer almaktadır. Bosna-Hersek, Kosova ve Gürcistan’daki öğrenenlerin dil ihtiyaçları arasında “Sınıf İçi İletişim Kurma” etmeni son sırada yer alırken İran, Polonya, Türkiye ve Afganistan’daki öğrenenlerin dil ihtiyaçları arasında ilk öncelik verdikleri faktör olmuştur.

“Eğitim ve İş İmkânı” etmeni Bosna-Hersek, Kosova, Gürcistan, Türkiye ve Afganistan’daki Türkçe öğrenenlerin dil ihtiyaçları arasında ikinci sırada karşımıza çıkarken İran, Polonya ve Mısır’da üçüncü sırada karşımıza çıkmaktadır.

Gürcistan’daki öğrenenler Türkçeyi en çok “Bireysel İlgi ve İhtiyaçları” için öğrenmek isterken bu etmen İran ve Polonya’daki öğrenenlerin dil ihtiyaçları arasında için ikinci sırada, Bosna-Hersek, Kosova ve Türkiye’deki öğrenenlerin dil ihtiyaçları arasında ise üçüncü sırada yer almaktadır.

Cibuti ve Mısır’a baktığımızda “Yeni Bir Dil Öğrenme” etmeninin ön plana çıktığı görmekteyiz. Mısır’da diğer ülkelerden farklı olarak öğrenenlerin dil ihtiyaçları arasında “Turizm Faktörü” yer alırken Afganistan’da “Göç ve Yolculuk Yapma” etmeninin yer aldığını görmekteyiz.

Hindistan’a baktığımızda diğer ülkelerden bambaşka bir tablo karşımıza çıkmaktadır. Hindistan’da gerçekleştirilen çalışmanın amacı öğrenenlerin neden Türkçe öğrendiklerini belirlemek değildir. Öğrenenlerin Türkçe öğrenirken hangi etkinliklere daha fazla ihtiyaç duyduğunu tespit etmektir.

Çalışmadaki verilere göre Hindistan'daki öğrenenlerin sınıf içerisinde en çok ihtiyaç duyduğu etkinliklerin konuşma becerisi etkinlikleri olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin konuşma becerisi etkinliklerinden sonra en fazla ihtiyaç duydukları konu ise dil bilgisi etkinlikleridir.

3.4. Çalışmaların “Yöntem (odak, katılımcılar, veri toplama aracı ve analizi, veri toplama süreci) Bölümlerinin Tasarımı Nasıldır?” Sorusuna İlişkin Bulgular

Aşağıda Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesinde öğrenen ihtiyaçları tespiti çalışmalarının yöntem bölümlerinin tasarımına ilişkin bilgiler verilmiştir.

Araştırmacı	Odak	Katılımcılar	Veri Toplama Aracı ve Analizi	Veri Toplama Süreci
Çalışkan ve Bayraktar, 2012 (Makale)	Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, Dil ihtiyaç analizi	Araştırmaya Kahire Yunus Emre Türk Kültür Merkezinde 1 ila 4. Kurlarda Türkçe eğitimi alan 146 kişi katılım sağlamıştır. Bu katılımcılardan 144'ü Mısırlı, 1'i Rus, 1'i ise Kazak'tır.	İki bölümden oluşan dil ihtiyaç analizi anketi	Araştırmada kullanılan anket formu Kahire Yunus Emre Türk Kültür Merkezinde 1 ila 4. Kurlarda eğitim gören öğrencilere uygulanmıştır. Uygulama 2012 yılı Nisan ayı içerisinde Türk dili okutmanı Semra Bayraktar tarafından gerçekleştirilmiştir. 1. Ve 2. kurlardaki öğrencilerin kolaylıkla anlayabilmesi için anket iyi derecede Arapça bilen okutmanlar tarafından Arapça olarak çevrilmiştir.
İşcan, Şahin, Kana ve Koçer, 2013 (Makale)	Türkçe öğretimi, Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, İhtiyaç algısı, Dil becerileri	Araştırmaya Hindistan'daki Nehru Üniversitesinde Türkçe öğrenen yabancı uyruklu 100 öğrenci katılım sağlamıştır. Katılımcılardan 34'ü kız, 66'sı erkektir.	Anket, Tekil Tarama, Betimsel İstatistik	Araştırmanın verileri Yıldız'ın (2004) doktora tezi için geliştirdiği anket aracılığıyla toplanmıştır. Kullanılan anket Hindistan'da Türkçe öğrenmek isteyen 100 öğrenciye uygulanmıştır.
Tok ve Yığın, 2013 (Makale)	Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi, Motivasyon, Bireysel farklılıklar	Araştırmaya Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi TÖMER'in Türkçe kurslarında öğrenim gören 57 yabancı uyruklu öğrenci katılım sağlamıştır.	Kişisel Bilgi Formu, Görüşme Formu, İçerik Analizi	Araştırmada katılımcıların Türkçe öğrenme nedenleri ülke, din ve dil bilme durumlarına göre ele alınacağı için ilk olarak kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Daha sonrasında yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe öğrenme sebepleri yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılarak ele alınmıştır.

Koçer, 2013 (Makale)	İhtiyaç analizi, Durum analizi, Yabancı dil olarak Türkçe, Program geliştirme.	Araştırmaya farklı Arap ülkelerinden gelmiş 20-29 yaşları arasında 33 erkek, 7 kadın öğrenci ve TÖMER’de Türkçe eğitimi veren iki öğretmen katılım sağlamıştır.	Anket, Gözlem, Açık- uçlu sorular, Görüşme, MS Excel, Betimsel Analiz	Araştırmada dersi işleyen öğretmenler ders içerisinde çeşitli etkinlikler yaparak katılımcıların ne tür dilsel problemlerle karşılaştıklarını belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen yarı- yapılandırılmış gözlem formunu kullanmıştır. Araştırmacı gözlem sırasında müdahalede bulunmamıştır. Her gözlem iki ders saati sürmüştür. Her sınıf altı defa gözlemlenmiştir. Gözlemler sonrasında anketler katılımcılar tarafından doldurulmuştur. Anket her sınıfa bir defa uygulanmış ve uygulama yaklaşık 30 dakika sürmüştür. Anketin sonunda katılımcılara açık- uçlu sorular sorulmuştur. Araştırmanın amacı kapsamında öğretmenlerle de görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler yaklaşık 30 dakika sürmüştür.
Çalışkan ve Çangal, 2013 (Makale)	Yabancılara Türkçe öğretimi, Dil ihtiyaç analizi	Araştırmaya Saraybosna ve Foynitsa Yunus Emre Türk Kültür Merkezlerinde A1, A2, ve B1 seviyelerinde Türkçe öğrenen 286 kursiyerden 168 kursiyer katılım sağlamıştır.	Araştırmacı tarafından Türkçeye uyarlanan Dil İhtiyaç Analizi Anketi, T-testi, Varyans analizi, F-testi	Uygulama anketindeki yönergeleri katılımcıların daha iyi anlayabilmesi için Latin alfabesiyle ana dilde düzenlenmiştir. Uygulama, 2013 yılı Şubat ayı içerisinde gerçekleştirilmiştir.
Boylu ve Çangal, 2014 (Makale)	Yabancılara Türkçe öğretimi, Dil ihtiyaç analizi, İran	Araştırmaya Yunus Emre Enstitüsü Tahran Türk Kültür Merkezinde Türkçe öğrenen B ve C seviyelerinde eğitim alan 274 kursiyerden 100 kursiyer katılım sağlamıştır. Fakat kursiyerlerden 4’ü anketi eksik doldurduğu sebebi ile çalışmaya dahil edilmemiştir.	Çangal (2013) tarafından Türkçeye uyarlanan Dil İhtiyaç Analizi Anketi, T- testi, Tek yönlü varyans analizi	Araştırmada kullanılacak anketin katılımcılar tarafından rahat anlaşılabilmesi için çalışma B1.3 ve üzeri kurlarda Türkçe öğrenmekte olan kursiyerlerle gerçekleştirilmiştir. Bununla beraber ankette yer alan “Bosna-Hersek” ifadesi “İran” şeklinde değiştirilmiştir. Uygulama, 2014 yılı Eylül ayı içerisinde gerçekleştirilmiştir.

Adres

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi
Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8
Kadıköy - İSTANBUL / TÜRKİYE 34714
e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616

Address

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies
Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8
Kadıköy - ISTANBUL / TURKEY 34714
e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616

Başar ve Akbulut, 2016 (Makale)	Dil ihtiyaç analizi, Yabancılara Türkçe öğretimi, Gürcistan	Araştırmaya 2016 yılında Yunus Emre Enstitüsü Tiflis Türk Kültür Merkezinde Türkçe öğrenen B ve üzeri seviyelerdeki 85 kursiyer katılım sağlamıştır.	Çangal (2013) tarafından Türkçeye uyarlanan Dil İhtiyaç Analizi Anketi, t- testi, Tek yönlü varyans analizi	Araştırmanın verileri 2016 yılı Mart ayında toplanmıştır. Ankette 15 arka plan bilgisi ve 27 tane de derecelendirme ölçütü bulunan toplam 42 madde bulunmaktadır. Yaklaşık olarak 30 dakikada doldurulması ön görülmüştür.
Jilta, 2016 (Yüksek Lisans Tezi)	Kosova Yunus Emre Enstitüsü, Yabancılara Türkçe Öğretimi, Dil İhtiyaç Analizi	Araştırmaya Kosova Yunus Emre Enstitüsü'nde öğrenim gören 17'si kız, 43'ü erkek, toplam 60 kursiyer katılım sağlamıştır.	Çangal (2013) tarafından Türkçeye uyarlanan Dil İhtiyaç Analizi Anketi, t- testi, varyans analizi	Araştırmanın veri toplama aracı olan anket 2015 yılında Kosova Yunus Emre Enstitüsü'nde Prizren, Prishtine, İpek illerinde toplam altmış kursiyere bizzat gidilerek uygulanmıştır.
Phutkaradze, 2018 (Yüksek Lisans Tezi)	Düzensiz göçmenler, Türkçe öğretimi, İhtiyaç analizi	Araştırmaya İstanbul, Sakarya, Kocaeli, Kayseri, Bursa illerinde yabancı dil olarak Türkçe öğretimi yapan 56 okutman, Sakarya ve İstanbul'a geçici olarak yerleşen 85 düzensiz göçmen katılım sağlamıştır.	Anket, yarı yapılandırılmış görüşme, içerik analizi	Araştırmanın uygulaması sırasında düzensiz göçmenlerin Türkçe bilmedikleri dikkate alınarak sorular okutmanlar tarafından İngilizce, Fransızca ve Arapçaya çevrilmiştir. Araştırmadaki diğer bir veri toplama aracı olan yarı yapılandırılmış görüşmeler ise farklı zamanlarda 56 öğretici ile yapılarak kayda alınmıştır.
İpek ve Çelik, 2019 (Makale)	Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi, Dil ihtiyaç analizi, Polonya	Araştırmaya 2015 yılında Varşova Yunus Emre Enstitüsü'nde A1 ve C1 seviyeleri arasında Türkçe öğrenen 109 kursiyer katılım sağlamıştır.	Çangal (2013) tarafından Türkçeye uyarlanan Dil İhtiyaç Analizi Anketi, T- testi, Tek yönlü varyans analizi	Araştırma, A1.1, A1.2, A2.1, A2.2, B1.1, B1.2, B2.1, B2.2, C1.1, C1.2 seviyelerinde Türkçe öğrenmekte olan 109 kişi ile gerçekleştirilmiştir. Bununla beraber anketteki bir maddede "Bosna-Hersek" ifadesi "Polonya" olarak değiştirilmiştir. Uygulama, 2015 yılı Eylül ayı içerisinde gerçekleştirilmiştir.
Farzan, 2019 (Yüksek Lisans Tezi)	Afganistan, Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi, Dil İhtiyaç Analizi	Araştırmaya Kabil Üniversitesi Türkoloji Bölümü, Kabil YETKM, İfsah Yabancı Diller Öğretim Merkezi ve Star Enstitüsü'nde farklı kurlarda Türkçe öğrenen toplam 147 öğrenci katılım sağlamıştır.	Çangal (2013) tarafından Türkçeye uyarlanan Dil İhtiyaç Analizi Anketi, T- testi, tek yönlü varyans analizi	Anket, 2018 yılının Ağustos ayı içerisinde Kabil Üniversitesi Türkoloji Bölümü, Kabil YETKM, İfsah ile Star özel ve bağımsız dil öğretim merkezlerinde Türkçe öğrenenlere bizzat gidilerek uygulanmıştır. Anket, önceden Afganistan'ın resmi dillerinden birisi olan ve yaygın bir şekilde kullanılan Farsçaya çevrilmiştir. Türkçeyi yüksek seviyede bilen öğrencilere Türkçe anketi, Türkçesi yeterli olmayanlara ise Farsça anketi dağıtılmıştır.

Adres

RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi
Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8
Kadıköy - İSTANBUL / TÜRKİYE 34714
e-posta: editor@rumelide.com
tel: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616

Address

RumeliDE Journal of Language and Literature Studies
Osmanağa Mahallesi, Mürver Çiçeği Sokak, No:14/8
Kadıköy - ISTANBUL / TURKEY 34714
e-mail: editor@rumelide.com,
phone: +90 505 7958124, +90 216 773 0 616

Deliktaş, 2019 (Yüksek Lisans Tezi)	İstanbul, Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi, Dil İhtiyaç analizi	Araştırmaya İstanbul Üniversitesi Dil Merkezinde Türkçe öğrenen 125 kursiyer katılım sağlamıştır.	Çangal (2013) tarafından Türkçeye uyarlanan Dil İhtiyaç Analizi Anketi, t-testi, tek yönlü varyans analizi	Araştırmanın verileri 2019 yılının Nisan ayı içerisinde bir haftalık sürede toplanmıştır. İstanbul Üniversitesi Dil Merkezindeki Türkçe okutmanlarına, anket ile ilgili bilgilendirme yapıldıktan sonra anketler öğrencilere, derslerine giren okutmanlar aracılığıyla ulaştırılmıştır. Farklı seviyelerdeki öğrencilerin anketteki soruları anlayabilmeleri için A1 ve A2 seviyelerindeki öğrencilere İngilizce anket dağıtılmış olup B1,B2 ve C1 seviyelerindeki öğrencilere ise seçme hakkı verilmiştir.
Sayar, 2019 (Makale)	Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi, Dil İhtiyaç analizi, Cibuti	Araştırmaya Cibuti Üniversitesi'nde Türkçe öğrenen 7 kız, 8 erkek öğrenci katılım sağlamıştır.	Görüşme Formu, Betimsel içerik analizi	Araştırmanın verileri, 2016-2017 eğitim öğretim yılında Cibuti Üniversitesi'nde Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin, öğretim süreci boyunca neler hissettiklerini ve onların öznel ihtiyaçlarını belirlemek amacıyla yarı-yapılandırılmış görüşmeler ile toplanmıştır. Görüşme formunda, öğrencilerin "Türkçe öğrenirken yaşadıkları zorluklar, bu zorluklar karşısında baş etme şekilleri ve Türkçeyi öğrenme sebepleri" konularını ele alan sorulara yer verilmiştir.

Tablo 1: Araştırmaların odak, katılımcılar, veri toplama aracı ve analizi, veri toplama sürecine yönelik bulgular

Yukarıdaki tablo incelendiğinde 13 araştırmanın odak noktasında yabancı dil olarak Türkçe öğretimi ve dil ihtiyaç analizi olduğunu görülmektedir. Araştırmalar Türkçe öğretim merkezlerinde ve yurtdışında farklı ülkelerde yer alan Yunus Emre Enstitülerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmaların veri toplama araçları incelendiğinde 6 çalışmada, Iwai ve diğerlerinin (1998) Japanese Language Needs Analysis isimli çalışmalarında kullandıkları ölçeğin, Çangal (2013) tarafından Türkçeye uyarlanan dil ihtiyaç analizi anketinin kullanıldığı görülürken, 4 çalışmada görüşme ve yarı yapılandırılmış anket kullanılmıştır.

4.Sonuç

Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde öğrenen ihtiyaçlarının belirlenmesine ilişkin yapılan çalışmaları analiz etmeyi amaçlayan bu çalışmada konuyla alakalı 13 çalışma yayın yılı, araştırma türleri, dil ihtiyaçlarının ülkelere göre hangi alt boyutlarda yoğunlaştığı, örneklem büyüklüğü, veri toplama araçları ve veri analiz teknikleri açısından incelenmiştir.

Türkiye'de yapılan dil ihtiyaç analizi çalışmaları araştırma türlerine göre incelendiğinde 9 çalışmanın makale türünde, 4 çalışmanın ise yüksek lisans tezi olarak yazıldığı görülmüştür.

Araştırmaya dahil edilen çalışmaların yayın yılına göre dağılımları incelendiğinde araştırmaların 2012 - 2019 yılları arasında yayınlandığını tespit edilmiştir. 2012 yılından önce veya 2019 yılından sonra bu

konu ile alakalı literatürde herhangi bir çalışmaya rastlanamamıştır. Türkiye’de dil ihtiyaç analizi çalışmalarının 2012 yılında başlamasının sebebini bu yılda Türkiye’de yüksek öğretim kurumlarında öğretim gören yabancı öğrenci sayısının artması olarak gösterebiliriz. DEİK’in 2013 yılındaki raporunda görüldüğü gibi 2006 yılında Türkiye’de yüksek öğretim kurumlarında öğretim gören yabancı öğrenci sayısı 2012 yılında iki katına çıkmıştır. Bu oran artarak devam etmektedir. Öğrenci sayısının artarak devam etmesi Türkiye’nin siyasi konumundaki gelişmelerden kaynaklı olabileceği düşünülmektedir. Yabancı dil olarak Türkçe’nin yaygınlaşması program geliştirmenin birinci basamağı olan dil ihtiyaç analizi ihtiyacını da beraberinde getirmiştir.

Bölgesel bazda yapılan çalışmaların ilki Çalışkan ve Bayraktar (2012) tarafından Kahire Yunus Emre Türk Kültürü Merkezinde gerçekleştirilen araştırmadır. Araştırmada ilk defa bölgesel bazda Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen yetişkinlerin dil ihtiyaçları belirlemeye yönelik analiz yapılması amaçlanmıştır.

Çalışmaların hedef ülkelere göre dağılımları incelendiğinde sonuç olarak İran, Türkiye, Afganistan ve Polonya’da Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin dil ihtiyaçlarının başında “Sınıf İçi İletişim Kurma” amacı yer alırken Bosna-Hersek, Kosova ve Gürcistan’daki öğrencilerin “Sınıf İçi İletişim Kurma” ihtiyacının en son sırada yer aldığı tespit edilmiştir. İran, Hindistan ve Polonya’da yapılan çalışmalarda dil ihtiyaç analizi sonuçlarına göre konuşma becerisinin kazanımının zorluğu ve bu becerinin kazandırılması önemli olduğu sonucuna varılmıştır. Çünkü, konuşma becerisi dil öğrenmenin en önemli göstergelerinden birisidir. Yeni öğrenilen bir yabancı dilde de en zor kazanılan becerilerden olduğu için öğrenciler bu beceriye daha fazla ihtiyaç duymuşlardır (İşcan vd., 2013). Bosna-Hersek ve Kosova’da yapılan çalışmada Türkçe öğrenen kursiyerlerin “Ticaret Yapma” ihtiyaçları ön plana çıkarken İran, Polonya ve Türkiye’de yapılan çalışmalarda Türkçe öğrenen kursiyerler “Ticaret Yapma” ihtiyacını en sonda tercih ettikleri görülmektedir. Aynı zamanda İran ve Polonya’da yapılan araştırmalardaki ihtiyaç analizi sıralamasının aynı olduğu dikkat çekmiştir. Bu sonuç bize İran’da Türkçe öğretimi ile Polonya’da Türkçe öğretimi süreçlerinin aynı olduğunu göstermektedir.

Araştırmaların veri toplama araçları incelendiğinde 2013 yılından sonra yapılan çalışmaların çoğunda Çangal (2013) tarafından Türkçeye uyarlanan dil ihtiyaç analizi anketinin kullanıldığını görmekteyiz.

Öğrencilerin dil ihtiyaçları, beklentilerine, yaşadıkları yaşantıya veya ülkelere göre farklılık gösterebilmektedir. Bu sebeple ülkemizde Türkçe öğreten kurumlarda ve farklı ülkelerde Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesine ilişkin ihtiyaç analizi çalışmalarının nitelikli eğitim ve ihtiyaca göre öğretim açısından daha fazla yapılması gerekmektedir.

Kaynakça

- Başar, U. & Akbulut, E. (2016). Yabancılar Türkçe Öğretiminde Öğrenen İhtiyaçlarının Belirlenmesi: Yunus Emre Enstitüsü Tiflis Türk Kültür Merkezi Örneği. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*, 5 (2), 0-0. DOI: 10.7884/teke.673
- Boylu, E. & Çangal, Ö. (2014). Yabancılar Türkçe Öğretiminde Dil İhtiyaç Analizi: İran Örneği. *International Journal of Language Academy*, 2 (5), 127–127. <https://doi.org/10.18033/IJLA.152>
- Çalışkan, N. & Çangal, Ö. (2013). Yabancılar Türkçe Öğretiminde Dil İhtiyaç Analizi: Bosna-Hersek Örneği. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(2), 310- 334.
- DEİK (2013). *Uluslararası Yüksek Öğretim ve Türkiye’nin Konumu, Eğitim Ekonomisi Konseyi Raporu*. İstanbul. <https://www.deik.org.tr/uploads/uluslararasi-yuksekogretim-hareketliliği-ve-türkiye-nin-konumu- raporu 2.pdf>.

- Deliktaş, A. (2019). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Dil İhtiyaç Analizi: İstanbul Örneği. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Demir, D. (2017). Uluslararası Öğrencilerin Akademik Türkçe İhtiyaçları. Yayınlanmış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi. Ankara.
- Farzan, E. (2019). Afganistan'da Türkçe Öğrenen Öğrencilere Yönelik Dil İhtiyaç Analizi. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya.
- İpek, S. (2013). Yeni Hitit Kitabıyla Yabancılar Türkçe Öğretiminde Polonya'da Karşılaşılan Sorunlar. VI. Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu. Uludağ Üniversitesi. Bursa.
- İpek, S. & Çelik, N. (2019). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Dil İhtiyaç Analizi: Polonya Örneği. Aydın TÖMER Dil Dergisi, 4 (2), 101-136.
- İşcan, A. Vd. (2013). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Öğrencilerin İhtiyaç Algıları: Betimsel Bir Durum Çalışması. International Journal of Social Science. (6)
- Jilta, G. (2016). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Öğrenene Yönelik Dil İhtiyaç Analizi: Kosova Örneği. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul.
- Koçer, Ö. (2013). Program Geliştirmenin İlk Basamağı: Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde İhtiyaç ve Durum Analizi. Eğitim ve Bilim, 38(169).
- Phutkaradze, M. (2018). Düzensiz Göçmenlerin Dil İhtiyaç Analizi ve Bir Program Önerisi. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya.
- Sak, R., Şahin Sak, İ. T., Öneren Şendil, Ç., & Nas, E. (2021). Bir araştırma yöntemi olarak doküman analizi. Kocaeli Üniversitesi Eğitim Dergisi, 4(1), 227-250. <http://doi.org/10.33400/kuje.843306>
- Sayar, E. (2019). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenme Nedenlerine Yönelik Bir İhtiyaç Analizi: Cibuti Örneği. Hacettepe Üniversitesi Yabancı Dil Olarak Türkçe Araştırmaları Dergisi, (5), 95-108.
- Tok, M. & Yığın, M. (2013). Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Türkçe Öğrenme Nedenlerine İlişkin Bir Durum Çalışması. Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi, (8), 132-147.
- Yağmur, K. (2006). Batı Avrupa'da Türkçe Öğretiminin Sorunları ve Çözüm Önerileri. Dil Dergisi, (134), 31-48.
- Yaman, H. & Dağtaş, A. (2015). İngiltere'deki İki Dilli Türk Çocuklarına Türkçe Öğreten Öğretmenlerin İhtiyaç Analizi: Swot Analizi Örneği. Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi, 2(4), 47-82. DOI: 10.20860/ijoses.53160
- Yılmaz, F. & Konyar, M. (2017). Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Akademik Türkçe İhtiyaç Analizi. International Journal of Language Academy (5).